

פרק שני: כיצד נשלח הרוצח על-ידי הש"ב למחנת הרצחנית

עיס נאציים, וכאשר מדובר על עניין של ההנהגה היהודית בשואה, זה לא עניין לבית-המישפט. זה עניין למשוררים, ל"מנהיגות, לפסיכולוגים."

"ליהודה באואר יש טענה חזקה נוספת, והיא, שהד"ר קסטנר לא היה קורבן של הנאצים, ולא של מתנגדי הנאצים — הוא היה קורבן של הפוליטיקה הישראלית, בר שנות ה-50. קורבן לגיטימציה של האופר

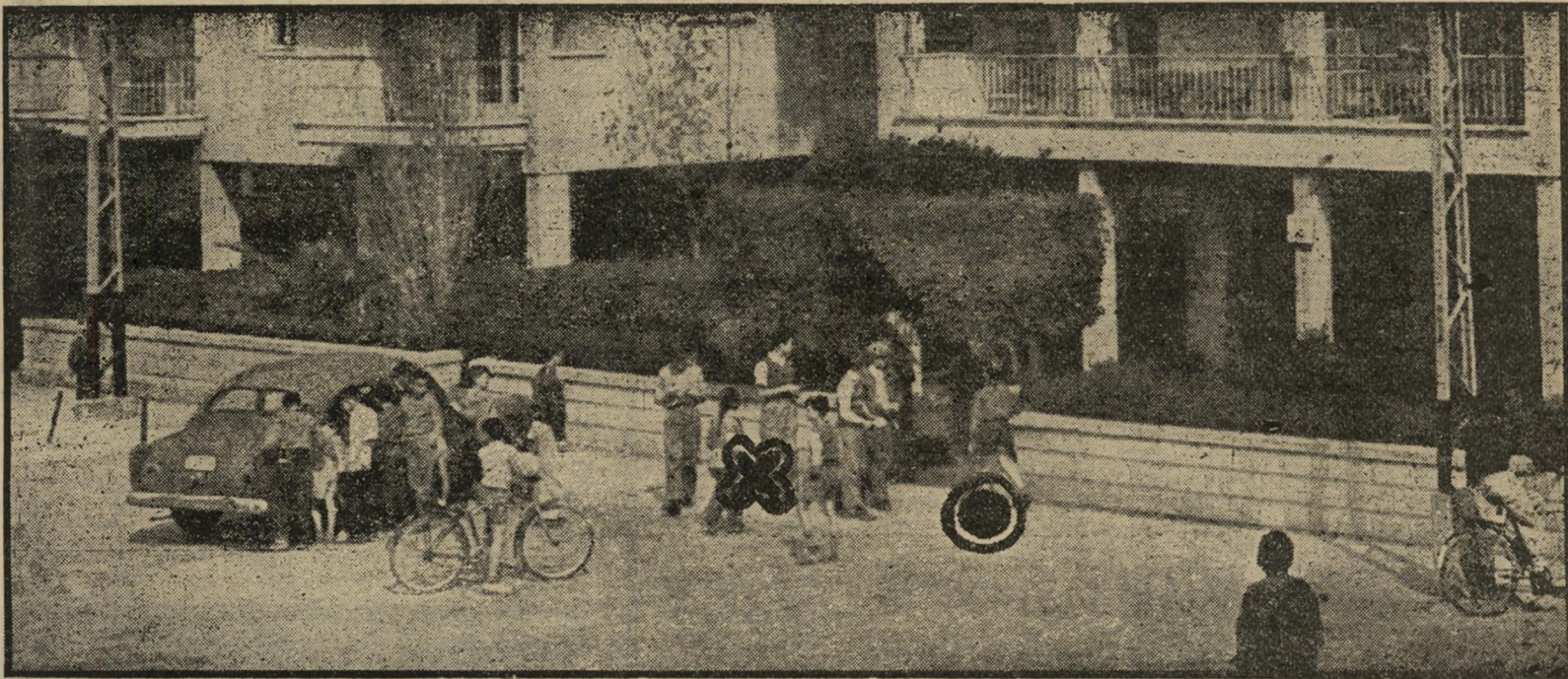
אוי קלט: תיקת את האשה ואת הילדה שלך — ותברח מהארץ!"

"במהלך הכנתו של הסרט היו לי שיר חות עם עורך-הדין שמואל תמיר. הוא עדיין נחרץ בדעתו ומאוד קיצוני נגד קסטנר. הבהרתי לו שהסרט יהיה מאוזן, אבל יחד עם זאת, חיפשתי משהו בקוטב הנגדי. כך הגעתי ליהודה באואר, שהוא היסטוריון של השואה, שכתב מחקר על

העולם הזה סיקר את המישפט באורח יסודי ביותר.

"אחד העדים המעניינים ביותר שאנח נז מביאים בסרט הוא דויד שן, מאנשי אוי קלט של שנות ה-50, שן, שגורלו הביאו לאושוויץ, מאפיין את הפיצול שר בין יהודי הונגריה בעניין קסטנר. אותם שהגיעו לאושוויץ היו נגד קסטנר, ואותם שנתרו בבואדפסט, או שניצלו ברכבת

לי הודה קווה, התסריטאי והבימאי של הסרטים העוסקים בפרשת קסטנר, סיפר להעולם הזה על הבעיות שבהן נתקל במהלך הכנת סרטיו: "בבניין הטלוויזיה מצאתי את העיתונאי עימנואל פרט, כיום בימאי ובעבר כתב העולם הזה בירוש"לים, שסיקר את פרשת קסטנר מראשי תה ועד סופה, ואף פירסם עליה ספר. עימנואל היה באותה עת עיתונאי נועז,

בחייו. הבית הוא הבית מס' 6 בשדרות עימנואל, שבו גר קסטנר המכוננת החונה ליד הבית היא מכוננתו של קסטנר, שכדור פגע במשקוף דלתה. במקום המסומן בעיגול עמד, כמשוער, המתנקש. המקום המסומן בצלב הוא המקום שבו נמצא קסטנר.

השיחזור שהוכן על-ידי העולם הזה לפני 25 שנים, במארת 1967, למחנת רצח קסטנר. הכותרת המקורית: "מקום הפשע — כך נראית חזית ביתו של הד"ר קסטנר, שעות מועטות אחר ההתנקשות

"תברח מן הארץ!"

ויציה הימנית לחבר למפא"י את קסטנר, ולהשתמש בו לצרכים פוליטיים פנימיים.

"לעומת באואר, טוען תמיר כי המישפט הוגש על-ידי המדינה, והוא הגן כפרקליט על מלכיאל גרינוואלד, וכי הוא רצה כל הזמן שיפסיקו את המישפט ויקימו ועדת חקירה. יחד עם זאת ציין תמיר שהיתה לו עמדה פוליטית לגבי המישפט, שורר שיו ומחלדיו, ולגבי הסכנות שלו למדינת ישראל. נוסף על כך היה ברור לו שאם לא יפיקו לקחים מן העבר, יהיה רע ומר. אבל תמיר מוסיף כי הוא פעל במסגרת הלגיטימית של החוק.

"ניסיתי ליצור קשר עם השופט, הד"ר בנימין הלוי, שנתן את הפסקדין החמור נגד קסטנר. בשלב מסויים הוא לא היה מוכן לראות אותי, ואמר, שופט אינו צריך להגן על פסקדין שלו. כפי שרופא אינו מגן על ניתוח שלו, שהצליח או נכשל! אבל ברריו, העיר לפני כמה שנים השופט הלוי, כי הוא היה צריך למצוא ביטוי יותר שקול, במקום ההגדרה שקסטנר מכר נפשו לשטן, וכי הוא מתחרט על ביטוי זה..."

שליחותו של יואל ברנד. כאשר באתי לבואר, הוא הביע נכונות לסגור על קסטנר מול קיטרוגו של תמיר.

"באחד הרגעים שאלתי את באואר: אם היום היה מתקיים מישפט קסטנר, והיית מוזמן להעיד בו, האם היית מעיד לטובתו של קסטנר? באואר השיב לי: לא, הייתי מעיד לטובתו. אבל הייתי אומר שבית-המישפט הוא מקום לשפוט פוש-

המיחסיים, היו בעדו. חיד שן הסתלק בזמן מישפט קסטנר מהארץ. הוא לא רצה להעיד במישפט נגדו — ובעדו, הוא לא היה מסוגל להעיד. אחרי לבטים רבים, היה מוכן להשתתף בסרט. הוא יהר די בריא, ואמר לי, לאושוויץ נכנסתי עם 105 ק"ג ויצאתי 45 ק"ג, ועכשיו אני שוב 105 ק"ג. שן סיפר גם כיצד אמר ל"ד"ר קסטנר אחרי המישפט, במישרי מערכת

בעל השקפות חזקות על המתרחש באולם בית-המישפט. במהלך המישפט צילם עבור העולם הזה במצלמה נסתרת את הדיונים. עד היום דבק עימנואל בעמדותיו נגד קסטנר, והוא אינו חוזר מהן גם במהלך עדותו על המישפט בסרט.

"כבר בראשית עבודתי איתרתי במר-תפי גינדר-המדינה את טופס-העדות הר ראשון של קסטנר מיום 2.10.1952. את העדות הזאת גבה חוקר מטעם משטרת ישראל. בעדות זו מתמצת ד"ר קסטנר בקצרה את הפרשה כולה, וגם את דבר עדותו לטובת קורט בכר. קסטנר העיד שם, נכון שהעדתי לטובת הקולונל בכר, אשר שירת בוואפן-ס"ס, ושבילעדו לא יכולתי לעשות את כל מה שגשעה להצלת היהודים. עדות זו ניתנה תוך התייעצות עם הסוכנות ועם הקונגרס היהודי העולמי."

"במהלך הכנת הסרטים חיכינו עד ש-השופט העליון חיים כהן, שהיה אז הר יועץ המישפטי, יפרוש מכס-המישפט. כהן, שהגיש את התביעה נגד מלכיאל גרינוואלד היה מבחינתנו אי-שפתח בר פרשה. הוא היה נכון לדבר. בשיחת התחקיר היתה לנו תחושה של אי-שיר תוף פעולה, אבל בזמן הצילום הוא אמר את הכל בצורה גלויה. השופט כהן נטל על עצמו את האחריות ליציאה למערכת.

"פרט מעניין שגילינו במהלך התחקיר היה שרוב העיתונות הישראלית זילזלה בחשיבותו של מישפט קסטנר, בעוד ש-

ערב הרצח תצלום של קסטנר כשדבר בקול ישראל, שבו הגיש תוכנית בהונגריה אחי בשעיקבות המישפט נאלץ לפרוש מעבודתו במישרד-המיסדר-והתעשייה. באותה תקופה הוא עבד גם כעיתונאי בעיתון אוי קלט.

• ואפן-ס"ס (ס"ס-נושא-נשק) — הר אגודות הקרובות של הס"ס, שלחמו בר שורות הצבא.